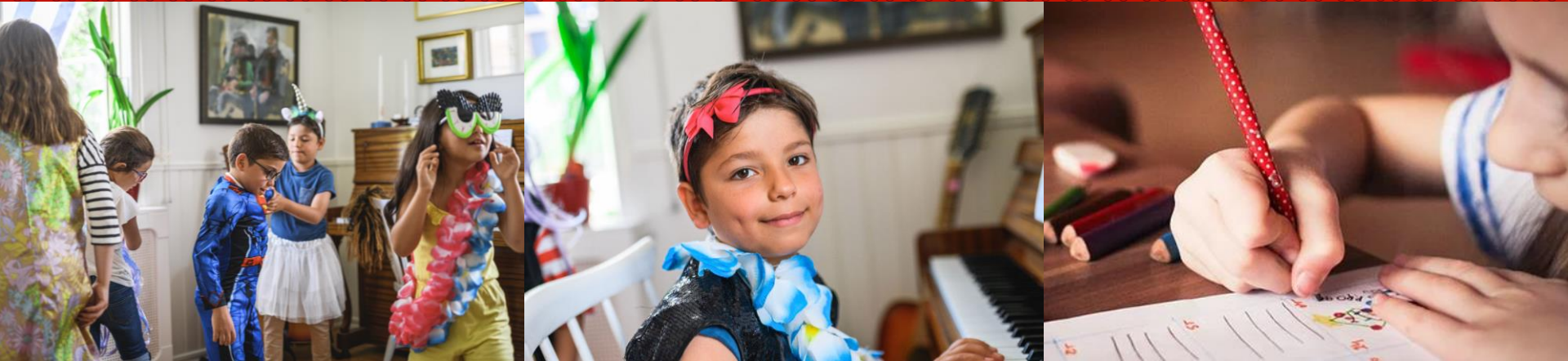

Förskolans roll i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Issis Melin
Skolporten 2023 02 02

Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Länsstyrelsen Östergötlands nationella uppdrag

2005

Första nationella
regeringsuppdraget
om att förebygga
och motverka
hedersrelaterat våld
och förtryck.

2014

Det **nationella
kompetensteamet**
och den **nationella
stödtelefonen**
inrättas.

2022

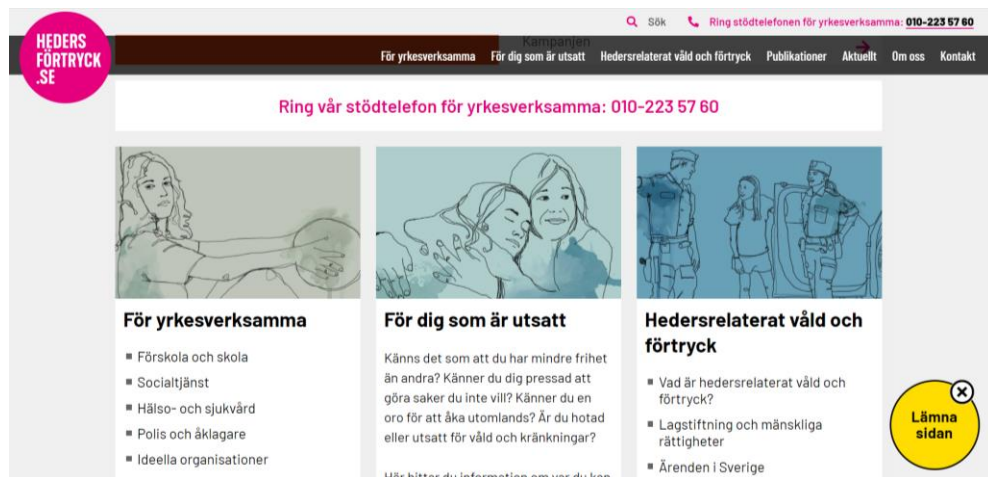
Regeringsuppdrag om
att inrätta ett **nationellt
sektorsövergripande
centrum mot HRV**

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck

- Stödtelefon för yrkesverksamma
- Webbaserat stöd för yrkesverksamma
- Annat stöd till yrkesverksamma
- Stöd till nationella myndigheter
- Stöd till länsstyrelser, regioner och kommuner
- Rådgivning till civilsamhället

Läs mer på www.hedersfortryck.se

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

En viktig arena för barn och unga

- Förskolan är en viktig arena för alla barn. För utsatta barn är det många gånger den enda plats där de kan vara fria från våld och förtryck och har en möjlighet att möta personer utanför familjenätverket.
- Det är där barn får kunskap om världen och sina rättigheter. Barn får möjlighet att utveckla och forma en egen identitet som inte nödvändigtvis stämmer överens med familjens normer och värderingar. Det är också ofta där barn väljer att be om hjälp.
- Det förebyggande arbetet behöver ta sin utgångspunkt i ett barnrätts- och jämställdhetsperspektiv.

Möjlighet till tidig upptäckt i förskolan

- Personal inom förskola har en viktig roll i att tidigt upptäcka barn som utsätts eller riskerar att utsättas för våld i allmänhet och hedersrelaterat våld och förtryck i synnerhet.
- Då det handlar om små barn är det framför allt föräldrarna/vårdnadshavarna som personalen har samtal med – till skillnad från i skolan där samtal med eleven är central.

Vad menas med hedersrelaterat våld och förtryck?

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Hedersrelaterat våld och förtryck kännetecknas av att det finns ett **starkt kollektivistiskt** inslag, ofta i en familj och släktrelation, som bl.a. innebär att individens intresse och handlingar anses vara **underordnat familjens intresse** och att individens sexualitet och intima relationer är **hela familjens angelägenhet** som kan påverka familjens anseende. Hedersnormerna grundar sig i en föreställning om heder som inte delas av övriga samhället och som strider mot principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet. Till hedersnormerna hör bl.a. uppfattningen att **familjens rykte och anseende är avhängigt kvinnliga familjemedlemmars kyskhets och oskuld...**

.... Det förekommer också att **pojkar och unga män är utsatta för hot, kontroll och begränsningar samt äktenskapstvång** som har sin bakgrund i hedersrelaterade normer. Pojkar förväntas också i stor utsträckning att **bevaka och kontrollera** sina systrar eller andra kvinnliga släktingar...

Regeringens proposition 2019/20:131 *Ökat skydd mot hedersrelaterad brottslighet,*

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

”De heteronormativa föreställningarna innebär att **hbtq-personers sexuella läggning, könsidentitet eller könsuttryck betraktas som ett hot mot familjens heder**. Hbtq-personer kan utsättas för samma typ av hedersrelaterat våld och förtryck som andra unga men specifikt förekommer även s.k. omvändelseförsök.”

”Personer med intellektuell funktionsnedsättning som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck är en annan sårbar målgrupp eftersom dessa ofta står i en **särskilt tydlig beroendeställning till gärningsmannen eller gärningsmännen** och har andra referensramar. Vidare är förtryck mot personer inom denna kategori **särskilt svårupptäckt** eftersom förtrycket kan ta sig andra uttryck än det förtryck som utövas i förhållande till personer som inte har en intellektuell funktionsnedsättning.”

Könsstympning av flickor och kvinnor

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Könsstympning av flickor och kvinnor

- Ett brott mot grundläggande mänskliga rättigheter.
- Könsstympning är en form av grov misshandel, ett övergrepp mot flickor och kvinnor och ses som en kränkning av flickors och kvinnors rättigheter (Socialstyrelsen 2016).
- WHO uppskattar att omkring 200 miljoner flickor och kvinnor som lever idag har blivit könsstympade.

”Kvinnlig könsstympning omfattar alla kirurgiska ingrepp som rör borttagande delvis eller helt av de externa genitalierna eller annan åverkan på de kvinnliga könsdelarna av kulturella eller andra icke medicinska skäl.”

Världshälsoorganisationen (WHO)

Hur kan vi motverka hedersrelaterat våld och förtryck i förskolan?

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Arbetet utifrån läroplan och Skollagen (2010:800)

- Respekt för mänskliga rättigheter.
- Var och en som verkar inom förskolan och skolan ska också främja aktning för varje människas egenvärde.
- Människolivets okränkbarhet.
- Individens frihet och integritet.
- Alla människors lika värde.
- Främja jämställdhet mellan kvinnor och män, pojkar och flickor.
- Förskolan uppgift är att låta varje enskild elev finna sin unika egenart och därigenom kunna delta i samhällslivet genom att ge sitt bästa i ansvarig frihet.

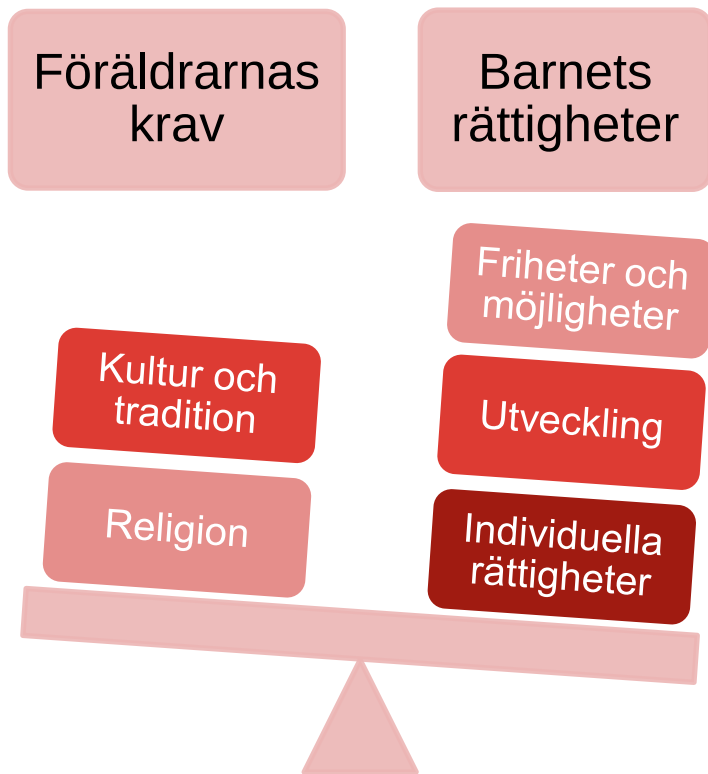
Förskolan kan vara den enda fristaden för barn som lever i en hederskontext

- Normer och värden på förskolan ska inte tillämpas olika beroende på barn, eller på vad föräldrarna tycker och tänker – alla barn ska ha samma rättigheter.
- Informera föräldrar tidigt (kanske redan vid inskrivning) om målen med läroplanen och Skollagen – det är lättare att prata om rutiner i en neutral situation än när en konflikt redan uppstått.
- Förskolan är en jättebra plats att börja prata om alla barns lika rättigheter, vilket är förankrat i läroplanen t.ex. rätt till kroppslig integritet. Ett aktivt arbete med barnkonventionen kan ge barn kunskaper om sina rättigheter.

Barnets rättigheter ska stå i centrum i förskolans arbete

Barns rättigheter gäller alla barn

Kontakt med vårdnadshavare

Förskolan ska informera om förskolans värdegrund och uppdrag

Arbeta förebyggande gentemot vårdnadshavare

Informera återkommande om förskolans och samhällets syn på mänskliga rättigheter, särskilt om:

- kvinnors och mäns rättigheter
- jämställdhet
- flickors och pojkars rätt att bestämma över sina liv
- flickors rätt till sina kroppar.

Vid behov, informera på vårdnadshavarnas modersmål.

Tänk på att försöka skapa en välkomnande och trygg miljö vid samtalen och föräldramöten. Ta hjälp av t.ex. organisationer vid behov.

Om du får **kännedom** om eller **misstänker** att ett barn far illa ska detta anmälas till socialtjänsten.

Kontakta inte föräldrar i en sådan situation.

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Förväntningar på vårdnadshavare samt förskola

- Inför introduktion/ inskolning lyft vilka förväntningar ni har gällande delaktighet och inflytande från vårdnadshavare.
- Utforska vad vårdnadshavare har för förväntningar på förskolans uppdrag och utformning av verksamheten.

Vad kan förskolepersonal vara uppmärksam på?

Nedan följer några exempel:

- Att föräldrar har särskilda synpunkter på vem barnet får leka med eller sova bredvid.
- Att föräldrar inte vill att personal av det motsatta könet ska byta blöja eller hjälpa till vid toalettbesök.
- Att föräldrar har starka åsikter om vilka kläder barnet får och inte får ha på sig.
- Att äldre syskon alltid lämnar/ hämtar yngre syskon på förskolan.
- Att vara särskild uppmärksam vid exempelvis blöjbyten/toalettbesök – för upptäckt av könsstympning av flickor.

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Lita på er oro

Förskolepersonalen är experter på barn – **lita på er bedömning.**

- Beter sig eller leker hen annorlunda än andra barn?
- Är barnet oroligt vid sovstunder, och vid lämning och hämtning?
- Hur relaterar barnet till andra barn och till personalen?
- Hur pratar barnet kring vad man får och inte får göra?

Våga se, våga fråga och vid **oro** → **våga agera!**

Hur kan förskolan arbeta med hedersrelaterat våld och förtryck?

Skolverket ser det som ett arbete på fyra nivåer, där personalen ofta behöver arbeta parallellt.

Främjande & förebyggande arbete

1.
Att nå alla barn genom utbildningen

2.
Att nå alla föräldrar/
vårdnadshavare

Uppmärksamma barn som far illa - anmäl

3.
Att upptäcka utsatthet hos barnen

4.
Agera vid misstanke eller kännedom

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Vikten av samverkan mellan nyckelaktörer kring barn och unga

Menti

www.menti.com KOD 6351 3269

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Viktiga aspekter att belysa och reflektera kring i arbetet mot HRV

- Vilken kunskapsnivå har vi? (om lagstiftning, barns behov och HRV-problematiken)
- Finns det förståelse för de utsattas sammanhang och behov?
- Har vi statistik på omfattningen av utsatta i kommunen?
- Har vi kännedom om antalet aktuella ärenden?

Viktiga aspekter att belysa och reflektera kring i arbetet mot HRV

- Har vi ett system för att följa upp insatser och det övergripande arbetet på verksamhetsnivå (på individnivå och verksamhetsnivå)?
 - Hur har vi förhållit oss till de lagar /regler som styr verksamheten?
 - Vad fungerade bra?
 - Vad hade vi kunnat göra annorlunda?
 - Vad hade vi mer kunnat göra?
 - Vad behöver vi ändra i våra rutiner och vårt arbete?
 - Vilka andra insatser behöver göras för att ge personal stöd i tillämpningen av lagar/regler?
- Finns ekonomiska och organisatoriska resurser avsatta?
- Har vi en fungerande organisation och samverkansformer (internt/externt)?
- Hur tänker vi gå vidare?

Tips till personal på förskolan:

Brottsoffermyndigheten har utvecklat sidan [Jag vill veta](#), med information till barn och unga som utsatts för brott.

Där finns handledningen [Liten och trygg](#), riktad till förskolepersonal, som bl.a. innehåller ett [avsnitt om könsstämpning av flickor](#).

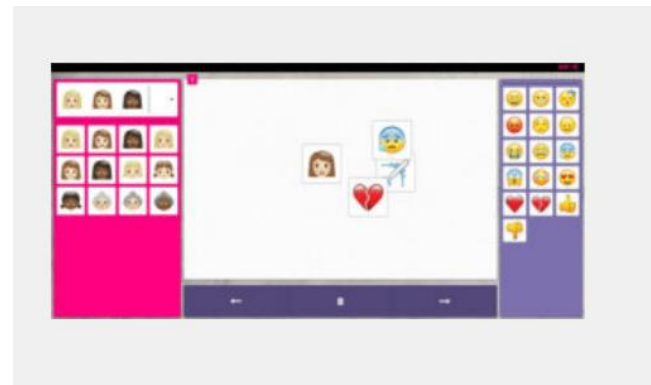

<https://www.jagvillveta.se/forskola>

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Tips till personal på förskolan:

Finns på hedersfortryck.se

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Tack för att ni lyssnade!

Vid frågor är ni välkomna att ta kontakt.

Issis Melin, sakkunnig
Issis.melin@lansstyrelsen.se

För mer information, besök vår
webbplats:

www.hedersfortryck.se

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND